

УДК 378.14.014.13:656.07

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ***Федотова І.В., д.е.н., доцент
irina7vf@gmail.com**Догадайло Я.В., к.е.н., доцент
svetlicwork@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Цифровізація стає невід'ємним елементом розвитку всіх сфер життя суспільства, в тому числі і системи освіти. В 2003 році Організацією Об'єднаних Націй була прийнята Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» в якій підкреслюється, що освіта, знання, інформація і спілкування є основою розвитку, ініціативності та благополуччя людської особистості [1]. Розвиток сучасного світу, що включає цифровізацію всіх сфер життя суспільства, став передумовою до впровадження діджиталізації в сферу освіти, в тому числі до вищих навчальних закладів. Особливу роль в стратегічному оновленні сучасного закладу вищої освіти (ЗВО) відіграє і цифрова трансформація.

Завдяки цифровим технологіям підтримується глобалізація наукового світу і активно розвивається академічна мобільність. Безумовно, сучасні заклади вищої освіти зобов'язані модернізувати власне освітнє середовище, а також повинні активно адаптуватися для збереження своїх унікальних якостей і конкурентних переваг, грамотно вибудувати стратегію свого розвитку, змінювати освітні програми та науково-дослідницьки напрямки розвитку. Законом України «Про освіту» визнано інформаційно-комунікаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [2].

Спалах COVID-19 змусила освітні установи почати онлайн-навчання. З початку весни 2020 року ЗВО були змушені перейти з традиційної очної освіти до дистанційної. Таким чином, виникла проблема швидкого розвитку цифровізації освітнього середовища. Європейською Комісією зроблений новий акцент на можливості впровадження цифрових інструментів в освітній процес, для чого був запропонований План дій щодо цифрової освіти (2021–2027) (The Digital Education Action Plan), який окреслює бачення Європейської

Комісії щодо якісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти в Європі [3]. Це заклик до дії для посилення співпраці на європейському рівні з метою: вчитися на кризі COVID-19, під час якої технології використовуються у безпрецедентному масштабі в освіті та навчанні, а також зробити системи освіти та навчання придатними для цифрової ери. Новий План дій має два стратегічні пріоритети: 1) сприяння розвитку високоефективної цифрової екосистеми освіти; 2) підвищення цифрових навичок та компетенцій для цифрової трансформації [3].

В Плані дій щодо цифрової освіти визначені наступні керівні принципи, які є важливими для забезпечення того, щоб освіта та навчання відповідали цифровим трансформаціям та подальшому поліпшенню якості та інклюзивності освіти в Європі [3]: якісна та інклюзивна цифрова освіта, що поважає захист персональних даних і етику, має бути стратегічною метою всіх органів та установ, що займаються освітою та навчанням; трансформація освіти для цифрової ери – це завдання для всього суспільства; цифрова освіта повинна відігравати ключову роль у збільшенні рівності та інклюзивності; цифрова компетентність повинна бути основною навичкою для всіх викладачів та навчального персоналу і вбудована у всі галузі професійного розвитку викладача, включаючи освіту вчителів; керівники освітніх установ відіграють ключову роль у цифровій галузі освіти; цифрова грамотність необхідна для життя в цифровізованому світі; базові цифрові навички повинні стати ядром навичок, якими повинен володіти будь-який громадянин; для підтримки конкурентоспроможності потрібні люди, що мають новітні передові цифрові навички для підтримки подвійної цифрової та «зеленої» зміни суспільства, державних служб та всіх частин економіки; існує потреба у високоякісному вмісту освіти для підвищення актуальності, якості та інклюзивності європейської освіти та навчання на всіх рівнях.

Шевченко Л.С. [4] наголошує про негайність розробки програми цифрової трансформації ЗВО для забезпечення конкурентоспроможності їхньої освітньої та науково-дослідної діяльності на національному та світовому рівнях. Необхідність цифровізації ЗВО на думку автора зумовлено: 1) «цифрову» грамотність («цифрову» компетентність) ЄС визнав однією з 8 ключових компетенцій для повноцінного життя та діяльності; 2) до цифровізації університети підштовхують нові форми

університетської інтеграції (віртуальні та мережеві університети); 3) пришвидшується створення інноваційних мереж за участі ЗВО, наукової кооперації між ЗВО різних країн; 4) посилює конкурентні переваги ЗВО на ринках освітніх послуг.

На підставі вивчення передового міжнародного та вітчизняного досвіду, а також аналізу літературних джерел [4-6], визначено, що цифровізація вищої освіти повинна включати:

1. Цифровізація системи освіти ЗВО:

– розробка віртуального навчального середовища, інформаційної системи для якої використовується різноманітне програмне забезпечення з метою створення єдиного навчального простору для всіх учасників освітнього процесу (наприклад, онлайн-платформа типу Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище)). Система також повинна передбачати можливість інтеграції з електронними ресурсами бібліотеки для більш поглибленого навчання та науково-дослідної діяльності викладачів і студентів;

– створення цифрового репозиторію, бібліотеки та електронної енциклопедії для забезпечення доступу студентів чи викладачів до наукової літератури з будь-яких пристроїв;

– облаштування навчальних аудиторій різним комплектом мультимедійного обладнання: стаціонарні та мобільні проектори, екрани, телевізори, інтерактивні дошки та інше;

– надання підтримки науково-педагогічним працівникам (НПР), які задають тенденції в області розвитку цифрових навичок і займаються розробкою інноваційних методик викладання, та допомоги тим НПР, які мають менш просунуті навички використання цифрових технологій;

2. Цифровізація внутрішніх процесів ЗВО:

– формування відповідного матеріально-технічного забезпечення та створення інформаційних сервісів (корпоративна пошта, хмарні технології тощо);

– впровадження системи електронного документообігу, електронної системи Деканат, процесів управління закупівлями, дослідницькими проектами тощо.

3. Цифровізація організації взаємодії ЗВО з абітурієнтами та їхніми батьками, випускниками і роботодавцями, підтримання та розвитку іміджу ЗВО, стимулювання створення освітніх інновацій та ін.

4. Цифровізація взаємодії ЗВО з НПР та студентами:

– використання цифрових технологій для інформування студентів та викладачів, створення мобільного додатку із різних питань освітнього процесу (інформаційна підтримка щодо успішності, навчального плану, рейтингу, контролю, перепустки, інтерактивні стрічки, останні новини та оголошення тощо);

– створення системи знеособленого оцінювання для виявлення результатів навчання студентів та їх рейтингу;

– формування системи зворотного зв'язку з викладачами та студентами, вивчення їх пропозицій та відношення, якості навчального плану, визначення необхідності певних освітніх програм, оцінювання викладачів тощо.

Перехід до цифрового університету неможливий без підтримуючих заходів, спрямованих на впровадження змін в університеті. Цифровізація освіти – це лише засіб у вигляді гнучкої і динамічної інформаційно-комунікативної системи, яка розвивається відповідно до запитів суспільства, особистості і освітнього закладу.

Література:

1. Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті»: Декларація Організації Об'єднаних Націй від 12.12.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c57#Text.

2. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Digital Education Action Plan (2021-2027). Resetting education and training for the digital age. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en

4. Шевченко Л.С. Цифровізація вищої освіти у стратегії розвитку Харківського регіону. *Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років*: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 23 січня 2020 року) / за ред. С. В. Глібко, Ю. В. Георгієвського. Харків, НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 119 с. С. 94-98.

5. Минина В.Н. Цифровізація вищої освіти и ее социальные результаты. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Социология*. 2020. Т. 13. Вып. 1. С. 84–101.

6. Храмова Ф.И., Терехова А.И. Цифровізація вищої освіти в Республіке Беларусь: методологический аспект. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*. 2020. №3-2. С. 104-106.